

Autori: (1) Prof. dr. Izudin Hasanović; (2) Enis Latić, MA

Institucije: (1) Pravni fakultet, Univerzitet u Tuzli; (2) Ministarstvo odbrane BiH

E-mail: izudin.hasanovic@untz.ba; latiic.enis@gmail.com

ODNOSI EU I NATO SAVEZA U OBLASTI SIGURNOSNE I ODBRAMBENE POLITIKE

Sažetak

Odnosi EU i NATO saveza, oslikani kroz evropsku Zajedničku vanjsku sigurnosnu i odbrambenu politiku i ugovore koji su na snazi između ove dvije organizacije, prikazuju jedno novo razdoblje kooperativnosti i saradnje. EU, kao organizacija sui generis, postala je novi sigurnosni faktor, koji u konačnici, sa NATO savezom i njegovim resursima, čini osovinu euro-atlanske i globalne sigurnosti. Najkonkretniji i najtješnji odnosi saradnje izraženi su kroz Berlin Plus ugovor, koji suštinski potvrđuje činjenicu da EU i NATO imaju jedinstven, ako ne i jedan oružani aparat, unatoč evropskom razvoju vlastitih kapaciteta. Berlin Plus sporazum oživotvoruje Zajedničku evropsku sigurnosnu i odbrambenu politiku, a prvi outputi takve politike ogledaju se u provođenju operacije Konkordija i Althea (EUFOR BiH), te uspostavljanju NATO HQ Sarajevo. U kontekstu Bosne i Hercegovine, kao pretendenta za članstvo u obje organizacije, ovakav pristup Zajedničke sigurnosne i odbrambene politike EU koji se provodi putem NATO resursa, ne treba stavljati dilemu ili zabludu da je ovakva politika EU nešto različito i autonomno od NATO saveza, ili pak da je ovakav evropski pristup alternativa za NATO. Ulaskom u EU, i/ili NATO, Bosna i Hercegovina istovremeno postaje dio jedinstvene sigurnosne kulture, interesa i kapaciteta. Ovaj rad prikazat će odnose EU i NATO saveza u kontekstu globalnih sigurnosnih i zajedničkih politika, te implikacije takvih konstalacija na Bosnu i Hercegovinu, kao državu opredijeljenu za članstvo u euro-atlanske integracije.

Ključne riječi: Bosna i Hercegovina, EU, NATO, Sigurnost, Sigurnosni ugovori, Sigurnosna i odbrambena politika

1. Uvod

Evropska Unija i NATO savez najznačajni su faktori održavanja i jačanja sigurnosti i stabilnosti na tlu Evrope. Odnos NATO alijanse i evropskih integracija kroz period od njihovog nastanka do danas imao je različite oblike. Može se ustvrditi da je sve do početka 21. Stoljeća odnos ove dvije nadnacionalne organizacije bio daleko od oficijelnog. Različiti zapadnoevropski integrativni oblici su do kraja devedesetih godina prošlog vijeka djelovali samo kao svojevrsna veza između NATO-a i evropskih zemalja koje su željele snažniji evropski identitet na polju sigurnosti i odbrane. Kraha evropskih nastojanja da prvo spriječe, a zatim zaustave sukobe na Balkanu, otvorio je novo poglavlje u promišljanjima, a konkretnim akcijama na preuzimanju jače uloge i odgovornosti u sferi sigurnosti od strane zapadnoevropskih zemalja, ističući saradnju sa NATO savezom kao ključnu. Stoga je EU razvila zajedničku sigurnosnu i odbrambenu politiku, koja sadrži operativne elemente za poduzimanje aktivnosti iz domena sigurnosti i odbrane. NATO i EU dijele zajedničke strateškijske interese i vrijednosti. Obije organizacije djelujući zajedno ka istim strateškim ciljevima aktivni su akteri sigurnosti i stabilnosti na tlu Evrope. Novo strateškijsko okruženje i izazovi zahtijevaju blisku saradnju i povjerenje između NATO i EU. EU je danas kao i ranije esencijalni partner NATO saveza. Ove institucije imaju zajedničko članstvo i mehanizme koordinacije. Međutim evropska zajednička spoljna sigurnosna i odbrambena politika, još uvijek nije u potpunosti izašla iz nacionalne suverene sfere pojedinih država. Stoga su evidentni problemi u načinima definisanja i pogledima na strateškijske ciljeve koje poduzima NATO i/ili EU. Ovaj rad će prikazati genezu razvoja odnosa između EU i NATO, sa osvrtom na problematiku međusobnog djelovanja i načina prevazilaženja iste.

2. Evropska sigurnosna i obrambena politika

Evropska sigurnosna i odbrambena politika (ESOP - European Security and Defence Policy), koja je vojna i civilna operativna komponenta Zajedničke vanjske i sigurnosne politike, (ZVSP - Common Foreign and Security Policy), danas, u uslovima stalnih i neočekivanih sigurnosnih izazova, jeste jedno veoma dinamično polje djelovanja. Obzirom da se umnogome tiče pitanja suvereniteta država, ideja i oblik ZVSP dugo vremena nije artikulisan u stvarnu akciju.

Prvi pojavni oblici uspostavljanja zajedničke sigurnosti u Evropi naziru se na Vestfalskom (1648.) i Utrechtskom mirovnom kongresu (1712.), nakon čega su države na tlu Evrope, u cilju vlastitih interesa sigurnosti, zasnivala putem načela ravnoteže snaga. Geneza moderne zajedničke zapadnoevropske odbrane proteže se u daleku 1948. godinu, kada su Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske (dalje u tekstu: Ujedinjeno Kraljevstvo), Francuska, Nizozemska, Belgija i Luksemburg potpisale Briselski ugovor koji je pored saradnje na ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju, pretpostavljao i elemente kolektivne samoodbrane. Međutim, činjenica je da je kolektiviziranju sigurnosnih pitanja, predhodio jedan sporazum, nastao na temeljima straha od mogućeg ponovnog nekontrolisanog vojnog jačanja Njemačke. Taj sporazum, Ugovor iz Dunkerque-a, sklopljen između Francuske i Velike Britanije o vojnoj pomoći u slučaju napada na jednu od njih, iz 1947.godine, predviđao je uspostavljanje učinkovitih mehanizama za suprotstavljanje eventualnim prijetnjama po mir i sigurnost na tlu Evrope, a čiji bi izvor mogla biti Njemačka. „Potpisan 04. marta 1947.godine, Anglo-Francuski Ugovor o Savezu i Međusobnoj Pomoći, poznatiji kao Dankerški ugovor, sastojao se od bilateralnog ugovora za pružanje, svakoj od potpisnica, sve moguće vojne i druge podrške i pomoći, i bio je posebno usmjeren i ograničen na svaki budući njemački revanšizam.“ⁱ Suprotno od Dankerškog ugovora, na Briselski ugovor se gledalo kao na odgovor na Sovjetsko prisustvo i utjecaj.

Briselski ugovor (1948.), stvorio je organizaciju čiji su ciljevi između ostalog bili pružanje međusobne pomoći u slučaju agresije, te promovisanje evropskog zajedništva. Zemlje okupljene oko Briselskog ugovora iz 1948., su povećavale broj svojih članica, ali usljed osnivanja i djelovanja Sjevernoatlantskog saveza (NATO-a 1949.), nikada nisu imale veću ulogu na polju odbrane i sigurnosti. Usljed straha nastalog razvojem komunističkog bloka, stvaranje sopstvenih bezbjednosnih snaga van struktura NATO-a nije bilo moguće.ⁱⁱ Zemlje zapadne Evrope, shodno svojoj ulozi u takvoj konstalaciji

ⁱ Sally Rohan, *The Western European Union, British Politics and Society*, Routledge, New York and London, 2014, p.16.

ⁱⁱ <http://ccvo.bos.rs/pdf/2.%20Od%20spoljne%20politike%20ka%20zajedni%C3%84%C2%8Dkoj%20odbrani.pdf>, pristupljeno novembra 2015.

odnosa, poduzimale su niz određenih zadataka, a koji su uglavnom bili vezani za poslijeratne dogovore o mjerama i postupcima kontrole naoružanja/razoružanja na tlu zapadne Evrope. Dakle može se ustvrditi da su tokom 50-tih godina XX stoljeća pitanja odbrane bila van okvira evropske integracije, a obzirom da su ista podrazumijevala određene nadnacionalne institute, države zapadne Evrope, nisu imale jaku političku volju da otvaraju ovo pitanje. Također, zemlje članice briselskog ugovora iz 1948. Prepustile su svoje vojne strukture NATO paktu, u cilju izbjegavanja dupliranja funkcija.

Međutim, vrijedan pažnje je bio francuski prijedlog iz 1950.godine, za osnivanje tzv. „evropske vojske“ u sastavu *Evropske odbrambene zajednice* (European Defense Community – EDC), u čiji sastav bi ušla i Zapadna Njemačka i Italija. Ovakvu strukturu bi kontrolisao Evropski ministar odbrane, a isti bio bi odgovoran Vijeću ministara.ⁱⁱⁱ Iako je potpisan od svih šest članica tadašnje Evropske zajednice za ugaj i čelik, uslijed neratificiranja od strane francuske skupštine (1954), ovakav projekat ostao je mrtvo slovo na papiru.

Na Londonskoj konferenciji (1954.), koja se bavila pitanjima proisteklim uslijed sovjetskog prisustva na tlu zapadne Evrope, je odlučeno da se Savezna Republika Njemačka i Italija pozovu u članstvo Zapadne unije. Pariški ugovor iz 1954. godine, sprovodi u djelo odluke Londonske Konferencije, dopunjavajući Briselski sporazum, čime se stvara Zapadnoevropska unija (ZEU, Western European Union – WEU).^{iv} Ovakav ugovor, koji se često označavao kao „konsolidovani Briselski ugovor“, navodi da će se WEU osloniti na odgovarajuće vojne autoritete NATO-a u povodu informacija i savjeta o vojnim pitanjima. Francuski predsjednik Republike De Gaulle je 1961. godine, predložio ugovor o osnivanju samostalne evropske političke organizacije, nezavisne od NATO saveza i SAD, sa svojom odbrambenom politikom i vlastitim jedinstvenim vojnim kapacitetima. Ovaj prijedlog nije naišao na veće interesovanje zapadnoevropskih država.

Međudržavni sistem usaglašavanja o pitanjima vanjske i sigurnosne politike provodio se kroz program tzv. *Evropske političke saradnje*, čija ideja je nastala 1970. godine, a za koju se smatra da je preteča sadašnje Zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Usvojen je niz odluka, ali je ipak zadržan primat NATO-a, kao garanta sigurnosti u Evropi.

Na sastanku u Rimu, 1984. godine usvojena je deklaracija sa ciljem utvrđivanja *evropskog odbrambenog identiteta*, te je ustanovljena potreba da se kordinira i harmonizuje odbrambena politika država članica, međutim ova inicijativa nije rezultirala preuzimanjem zadataka koje je izvršavao NATO.^v Sporazum između SAD-a i tadašnjeg SSSR-a iz 1987. godine o relokaciji nuklearnog arsenala srednjeg dometa, animira Ministarsko vijeće Zapadnoevropske Unije da usvaji *Platformu o evropskim sigurnosnim interesima*, (Haška platforma). Haška platforma predviđa smjernice za jedan sveobuhvatan pristup evropskim integracijama, koji obuhvata i pitanja zajedničke sigurnosti i odbrane. Njome je naznačeno da će „Izgradnja integrisane Evrope ostati nepotpuna sve dotle dok ne uključi sigurnost i odbranu“, također je izražena odlučnost ministara za jačanjem evropskog stuba Alijanse“.^{vi}

Tokom „Golfske krize“ (1987., 1988.), zemlje članice Zapadnoevropske unije, prepoznale su problem minskih polja u Persijskom Zaljevu, te su poduzele prvu zajedničku evropsku akciju pod nazivom „Operation Cleansweep“, koja je u smislu zaraćenih strana imala neutralan karakter. Ova operacija poduzeta je u skladu sa čl.VIII (3) izmijenjenog Briselskog Sporazuma.^{vii} Tokom navedenog rata, zapadnoevropske zemlje uspostavile su mehanizam koordinacije, u cilju provođenja UN Rezolucije br. 661, da bi na Ministarskom sastanku u Parizu (21.08.1990.), bila naglašena potreba za koordinacijom bila

ⁱⁱⁱ WEU today, WEU Secretariat- General, Brussels, Belgium, 2000, p., 39.

^{iv} U okviru Pariškog ugovora potpisana su četiri protokola. Prvi protokol je sadržavao dopune Briselskog ugovora. Drugi protokol se odnosio na formiranje vojnih snaga ZEU. Treći protokol je uređivao problematiku naoružavanja. Četvrtim protokolom je osnovana Agencija za kontrolu naoružavanja.

^v Lopandić, Duško, Janjević, Milutin (ur.), Ugovor o Europskoj uniji – od Rima do Mاستrihta, Međunarodna politika, Pravni fakultet, Fakultet političkih nauka, Beograd, 1995., p. 47.

^{vi} WEU today, op.cit., pp. 41-42.

^{vii} "Na zahtjev bilo koje od Visoke Ugovorne strane Vijeće će odmah biti sazvano kako bi ih se omogućilo konzultirati u povodu bilo koje situaciju koja može predstavljati prijetnju miru, bez obzira na područje u kojem ta prijetnja treba nastati, ili dovesti u opasnost ekonomsku stabilnost", čl. VI (3) Izmijenjenog Briselskog Ugovora

proširena na druge zemlje u regiji, te na SAD. Budući zapadnoevropski iskorak na polju sigurnosno-odbrambenih pitanja, izražen je kroz *Mastrihtsku deklaraciju* iz decembra 1991. godine. Ova deklaracija predviđa razvoj odbrambene komponente Zapadnoevropskih zemalja, i pruža poziv svim državama članicama (NATO i neNATO) na pridruživanje.^{viii} Mastrihtska deklaracija konkretizovana je putem operativnih zadataka usvojenih juna 1992. godine u Petersburgu (Bonn). Tzv. „Petersburški zadaci“ definišu polje djelovanja zemalja Zapadnoevropske Unije u pogledu sigurnosnog spektra: humanitarni i zadaci spasavanja, zadaci očuvanja mira, borbeni zadaci u upravljanju krizama, uključujući uspostavu mira; dogovoreno je formiranje i jačanje zajedničkih vojnih snaga, te uspostavljena ćelija za planiranje (Planning Cell), iniciranje uspostavljanja saradnje sa državama srednje i istočne Evrope.

Ugovorom iz Mastrihta 1992. godine Evropska unija svoju Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku vidi kao svoj treći stub, sa uvjerenjem da ona može iznjedrati zajedničku odbranu. Zaključci o stvaranju Zajedničke evropske odbrambene politike (Common European Defence Policy – CEDP)^{ix}, objavljeni su na Ministarskoj konferenciji u Noordwijku, u novembru 1994. godine, a novembra 1995. godine, Vijeće ministara je na konferenciji u Madridu objavilo dokument „*Evropska sigurnost - Zajednički koncept 27 ZEU zemalja*“.

Čl. J. 7. Ugovora o Evropskoj uniji (u Maastricht 1991), stvorena je Zajednička vanjska i sigurnosna politika sa involviranim pitanjima odbrambene i vojne sigurnosti, koje su predstavljale komponentu političkog polja djelovanja. Radi se o velikom preokretu, jer su do tada pitanja vezana za evropsku vojnu sigurnost bila uglavnom pod okriljem NATO-a.^x

Međutim historijski sporazum koji Evropskoj Uniji otvara put ka stvaranju zajedničke odbrambene politike jeste sporazum iz Saint Malo-a (1998.). Ovaj sporazum naglasio je da sigurnost Evrope i dalje provodi NATO, dok evropski saveznici u isto vrijeme jačaju institucionalne i operativne mehanizme za zajedničko vojno djelovanje u operacijama, kao što su očuvanje mira, u kojima NATO alijansa, kao cjelina nije uključena.^{xi} Neuspjeh EU politike u povodu sprječavanja i zaustavljanja sukoba na tlu bivše SFRJ, rezultirao je time da su države članice učvrstile svoju međusobnu saradnju pri provođenju vanjske i sigurnosne politike (Ugovor iz Amsterdama 1997.).^{xii} Tada je ustanovljena i funkcija Visokog predstavnika EU za vanjsku i sigurnosnu politiku.^{xiii}

^{viii} WEU today, op.cit., p. 44.

^{ix} „U odnosu na Evropsku političku saradnju (EPS), Zajednička Vanjska Sigurnosna Politika predstavlja značajan napredak u najmanje tri točke: prvo, pokriva sva područja vanjske politike i politike sigurnosti, uključujući i “zaključnu definiciju zajedničke obrambene politike”, nadalje nalaže da se države članice “pobrinu za usuglašenost svojih nacionalnih politika sa zajedničkim stajalištima” te na poslijetku utemeljuje novi pravni instrument, zajedničko djelovanje, te dopušta mobilizaciju finansijskih sredstava Unije“, u Vodič kroz Evropsku Sigurnosnu i Odbrambenu Politiku, Francusko predstavništvo pri političkom i sigurnosnom odboru EU, 2008., p.7.

^x Spomenutim člankom Ugovora WEU se uvodi kao integralni dio razvoja Unije, ali ne kao alternativa NATO savezu, nego više kao njegova dopuna, što je bilo postavljeno kao uvjet od strane država koje su bile naklonjene SAD. Države kao što su Irska i Danska bile su zaštićene odredbama da mogu biti izuzete iz ove vrste suradnje, dok je drugim državama ostavljena mogućnost da tješnje surađuju u okviru WEU ili NATO, u mjeri u kojoj ta suradnja nije u suprotnosti sa usvojenim načelima i principima. Ovakva nova uloga WEU otvorila je nova pitanja u svezi s obranom i sigurnošću, jer je novo proširenje Unije 1995. godine u članstvo uvrstilo i Austriju, Švedsku i Finsku, koje su po svojem tradicionalnom opredjeljenju neutralne i nemaju namjeru da se učlanjuju u vojne saveze. S druge strane, odluka da WEU treba postati i obrambena komponenta EU bila je u određenom sukobu s prethodnim opredjeljenjem o njenoj ulozi europskog stupa NATO-a, što je u narednim godinama stvorilo nerazumijevanje o stvarnim opredjeljenjima izgradnje i ostvarivnja europske sigurnosti i ulogama različitih aktera, u Saša Šegvić, Frano Belohradsky: Sigurnosno-obrambena politika EU, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45, 2/2008., pp . 359.-376

^{xi} U tu svrhu, Unija mora imati kapacitete za autonomno djelovanje, potpomognute uvjerljivim vojnim snagama, sredstvima koje će se koristiti, i spremnost da se koriste, kako bi se odgovorilo na međunarodne krize., čl.2. Zajedničke deklaracije o Evropskoj Odbrani, St.Malo, 04.12.1998.

^{xii} Amsterdamskim ugovorom (2. oktobra 1997., stupio je na snagu 1. Maja 1999.) intenzivirana je evropska integracija proklamacijom načela slobode, demokracije i poštovanja ljudskih prava u Evropskoj uniji.

^{xiii} Visoki predstavnik je bio ovlašten da vodi politički dijalog sa trećim državama, a na raspolaganje mu je stavljena i posebnagrupa saradnika za planiranje vanjske politike Unije (Policy Planning and Early Warning Unit), koja je ovim Ugovorom bila osnovana. Po svojoj funkciji Visoki predstavnik je ujedno vršio i dužnost generalnog sekretara Vijeća EU, Treaty of Amsterdam Amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Related Acts, November 1997., dostupno na: <http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/amsterdam.html>, pristupljeno: novembra 2015.

Samit u Kelnu (1999.), je također značajan u povodu zajedničke spoljne i sigurnosne politike, jer je isti utvrdio konsenzus oko neophodnosti da EU razvije vlastite odbrambene i vojne kapacitete.^{xiv} Pretpostavljeno je uspostavljanje posebnog Političko-vojnog komiteta, Vojnog komiteta EU i Vojnog štaba. Na samitu u Helsinkiju (decembar 1999), je odlučeno da se na osnovu Helsinškog vodećeg cilja do 2003. godine formiraju *Evropske snage za brzu intervenciju* (ERRF), čija snaga bi bila između 50 000 - 60 000 vojnika, sa misijom provođenja zadataka proisteklih Peterburškom deklaracijom iz 1992. godine. Ugovorom EU iz Nice (2000.)^{xv}, izvršena je opercionalizacija odredbi vezanih za Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, dok je prvi puta predstavljena i definisana vlastita evropska strategija sigurnosti na sastanku Vijeća Evrope u Briselu (2003.). Ugovorom iz Nice koji je stupio na snagu u februaru 2003. godine, definitivno su političke nadležnosti vezane za oblast odbrane situirane u EU – potpunim apsorpiranjem od strane EU. Potvrđene su i ranije odluke o formiranju Političkog i sigurnosnog komiteta (Political and Security Committee) i Vojnog komiteta, a formirani su i Vojni štab za planiranje vježbi i kriznih aktivnosti i Komitet za civilne aspekte upravljanja krizama.^{xvi} Tokom 2004. godine, nakon terorističkih napada u Madridu, usvojen je *Koncept stvaranja borbenih grupa EU* i novi Glavni ciljevi do 2010. godine. Također, u 2004. godini uspostavljena je *evropska obrambena agencija* (EDA), sa zadacima razvoja odbrambenih kapaciteta Unije, unapređenja saradnje između država članica u naoružanju, jačanja tehnološko-industrijske baze evropske odbrane i stvaranje zajedničkog evropskog tržišta vojne opreme, unapređenja istraživanja i tehnologija u oblasti odbrane.

2.1. Lisabonski ugovor i zajednička sigurnosna i odbrambena politika

U Lisabonskom Ugovoru o Europskoj uniji, u dijelu 2. Posebnih odredbi o Zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici, popisane su odredbe o Zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici. Okvir za Zajedničke sigurnosne i odbrambene politike, kako je navedeno je Ugovorom o Evropskoj uniji. Članom 41. određuje se finansiranje ove politike, a sama politika je pobliže opisana u članovima 42. do 46., u poglavlju 2. odjeljku 2. glave V. („Odredbe o zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici”), kao i u protokolima 1., 10. i 11. i izjavama 13. i 14. Mjestoi uloga Evropskog parlamenta u Zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici definisana je članom 36. Ugovora. Članom 42., (1.) ponavlja se konstatacija da je zajednička sigurnosna i odbrambena politika sastavni dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike, te se utvrđuje da se ona može provoditi civilnim i vojnim sredstvima i izvan Unije. Misije izvan Unije mogu se provoditi samo za potrebe očuvanja mira, sprječavanja sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih nacija, a sredstva potrebna za ostvarenje tih ciljeva osiguravaju države članice. Prema Lisabonskom ugovoru:^{xvii}

- uvodi se „klauzulu uzajamne odbrane“. (ako jedna od zemalja članica EU napadnuta, druge članice Unije su joj obavezne ukazati pomoć).
- uvodi "klauzulu solidarnosti". (to znači da Unija i sve njene članice moraju pružiti svaku pomoć onoj članici koja je pogođena ljudski izazvanom ili prirodnom katastrofom ili je na udaru terorističkog napada).
- proširuje potencijale Unije u pogledu borbe protiv terorizma, sprečavanja konflikta, uspostavljanje stabilizacije nakon konflikata, itd.
- uvodi se „stalnu, strukturirana saradnja“ za sve zemlje koje su se obavezale da će uzeti učešće u glavnim evropskim vojnim programima i da će slati EU svoje borbene jedinice koja su na raspolaganju za hitno djelovanje

Međutim, Lisabonski Ugovor govori da navedene klauzule nemaju uticaj na nacionalne politike odbrane država članica, njihovu neutralnost ili pripadanje savezima, a ujedno i potvrđuje da je NATO osnova kolektivne sigurnosti njegovih članica. U pogledu odlučivanja o Zajedničkoj Vanjskoj i Sigurnosnoj politici, Lisabonski ugovor predvidio je sljedeće mehanizme:^{xviii}

^{xiv} House of Commons, Defence Committee, The Future of NATO and European defence, Nine report of Session 2007-08, p. 15

^{xv} Treaty of Nice. The Treaty on European Union, The Treaties Establishing the European Communities and Certain Related Acts, dostupno na: http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/nice_treaty_en.pdf, pristupljeno: novembra 2015

^{xvi} Turčinović Filip, Pravo Evropske unije, Megatrend univerzitet primijenjenih nauka, 2005, Beograd, p., 102.

^{xvii} Vodič kroz Lisabonski Ugovor, British Embassy Sarajevo, sa., p.21.

^{xviii} Ibid.

- Uvodi četvrti izuzetak od pravila jednoglasnosti u zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici. Zemlje članice će sada moći odlučivati o prijedlozima koje im predoči Visoki predstavnik – samoinicijativno ili u sprezi sa Komisijom, kvalificiranom većinom glasova.
- Obuhvata odredbu koja omogućavaju zemljama članicama da prošire upotrebu glasanja kvalificiranom većinom u pitanjima zajedničke vanjske i sigurnosne politike – tzv. ‘passerelle’ odredba – ali ipak samo na temelju jednoglasnosti zemalja članica u Evropskom vijeću.
- Odredba o „konstruktivnoj suzdržanosti“ (koja je uvedena Ugovorom iz Amsterdama) je zadržana i u Lisabonskom ugovoru. Ova procedura omogućava zemljama članicama da se suzdrže od glasanja, a da pri tom ne blokiraju proces jednoglasnog glasanja o odlukama iz domena zajedničke vanjske i sigurnosne politike, omogućavajući time realizaciju akcija koje podržava većina zemalja članica.

Novi mehanizmi koje Lisabonski ugovor uvodi u polje zajedničke sigurnosne i odbrambene politike, jesu svojevrsan pomak u shvatanju EU i njene uloge na internacionalnom polju. Međutim, može se uočiti nekoliko mogućih problema u interpretaciji odredbi ugovora. Naime, praktična primjena ugovornih odredbi u potpunosti ovisi o volji država članica. Mada je Lisabonski ugovor izmijenio stubovsku strukturu, odbrambena politika se ipak zadržala u tzv. međuvladinom domenu, što ima implicitne posljedice na nepostojanje jedinstvenog glasa/stava na internacionalnom planu. To za posljedicu može imati nastavak postojanja zajedničkih politika samo na papiru, bez praktične operacionalizacije.

3. Oružane snage EU

Integracije na tlu Evrope, koje su se odvijale na zajedničkim ekonomskim i političkim ciljevima, nisu se kretala istom brzinom i entuzijazmom kada su u pitanju vojni i odbrambeni aspekti. Najveći uzrok tome jeste prisustvo NATO saveza, koji je skoro u potpunosti bio nadležan za pitanja odbrane i sigurnosti zemalja članica zapadnoevropskih integracija. Evropske zemlje svoju ulogu u polju odbrane i sigurnosti, afirmišu tokom 1999. godine, kada EU na sebe preuzima procese upravljanja krizama i preveniranje sukoba. U tom smislu vojni kapaciteti EU bi imali ulogu dopune NATO snagama u slučaju eventualnog rata. Značajnu ulogu u stvaranju oružane sastavnice EU, imale bi vojne formacije, koje bi djelovale izvan svojih nacionalnih snaga i bile pod komandom i kontrolom EU. Prvi koraci na ovakvom planu su učinjeni francusko-njemačkom inicijativom, koja je rezultirala formiranjem Eurokorpusa 1992. godine, (EUROCORPS).^{xix} Eurokorpus je bio potčinjen Zajedničkom komitetu, kojega su činila po dva predstavnika zemalja članica, a odluke su se donosile jednoglasno. Angažovanje Eurokorpusa bilo je predviđeno i u okviru UN, EU, NATO i OESC vođenim operacijama.

Polja angažovanja Eurokorpusa su: misije humanitarne pomoći i podrška stanovništvu; uspostavljanje i održavanje mira pod okriljem UN ili OESC-ea; učešće u borbenim misijama u smislu odbrane saveznika u skladu sa čl. 5. Sjevernoatlantskog ugovora.^{xx} U slučaju potrebe, pored vlastitih snaga Eurokorpus je može staviti pod svoju komandu i snage (veličine kopnene divizije) koje bi mu za posebne operacije mogle prepočiniti zemlje koje nisu članice. Ovo participiranje snaga van Eurokorpusa poznato je kao „Koncept 5 + x“.^{xxi} Relacije NATO-EUROCORPS definisane su tokom 1993. godine, putem sporazuma sa Vrhovnim savezničkim Komandantom NATO za Evropu, kojim su definisane potencijalne

^{xix} Francusko-njemačko odbrambeno Vijeće je osnovano 1989. godine, nakon čega je osnovana i Francusko-njemačka brigada koja je postala operativna 1991. godine. Dio te saradnje, u koju su namjeravali uključiti i još neke druge države članice EZ, rezultirao je i formiranjem Eurokorpusa, koji je osnovan u La Rochelle-u

maja 1992., da bi u junu iste godine, bila formirana i Komanda Eurokorpusa u Strasburu. Vidi više u: Eurocorps ,BasicDocument, Internet, www.eurocorps.org/site/index/php?language=en&content=basic_doc.

^{xx} Prva misija Eurokorpusa bila je 28. 01. 1998. godine, gdje je snagama SFOR-a u BiH participiralo 470 njegovih pripadnika, druga misija Eurokorpusa započela je u januaru 2000. godine nakon što mu je NATO povjerio zapovijedanje nad snagama KFOR-a na Kosovu, pod UN Rezolucijom 1244.

^{xxi} General Leo van den Bosch, The Eurocorps-Model of Multinational Force for Europe and the Atlantic Alliance, Internet, http://www.forumbalticum.ee/inglise/konv7/bosch_i.htm

misije u okviru NATO, i određene komandne regulative između NATO Komandanta i Komandanta Eurokorpusa u miru.^{xxii}

Krajem 1999. godine članice Eurokorpusa su donijele odluku da Eurokorpus transformišu u Korpus za brzo reagovanje (Rapid Reactio Corps), koji bi bio istovremeno na raspolaganje i EU i NATO savezu. Samit u Helsinkiju (1999) donio je zaključke da osim što snage EU trebaju biti osposobljene i opremljene za izvršavanje „Petersburških zadataka“, da te snage moraju raspolagati potrebnim komandnim, obavještajnim, logističkim i drugim kapacitetima. Članice EU su se složile da je potrebno formirati nova politička i vojna tijela u okviru Europskog Vijeća, koja bi EU pružala političko i stratejsko upravljanje operacijama.^{xxiii}

Evropske Žandarmerijske snage osnovane su ugovorom 17. 09. 2004. godine u Noordviku u Nizozemskoj. Njihova snaga je oko 800 pripadnika, i to su policijske snage za brzo posredovanje, spremne za 30-dnevnu aktivnost. Njihova rezervna komponenta čini oko 2300 ljudi. Evropska žandarmerija je operativna jedinica koja je stavljena na raspolaganje EU, sa mogućnošću angažovanja u okviru drugih međunarodnih organizacija (NATO, UN, OSCE), ali i ad hoc koalicijama pri provođenju humanitarnih ili mirovnih operacija. Njeni zadaci su: održavanje javnog reda i mira; javna sigurnost; istraživanje kriminala; prikupljanje i upotreba informacija itd. Komandna struktura Evropske žandarmerije izvedena je tako da može biti i pod vojnom i pod civilnom komandom i kontrolom. Obzirom na njen vojno-policijski karakter, ova žandarmerija može da zamijeni vojne jedinice u mirovnim operacijama. Sjedište Evropske Žandarmerije je u Vicenzi.

4. EU-NATO odnosi

Tokom devedesetih godina prošlog stoljeća, sve je više bilo izvjesno da će zapadnoevropske zemlje prihvatiti puno veću odgovornost za sigurnost, tim prije što je sve veći broj država članica EU uvidio potrebu da se razviju kapaciteti za vojno djelovanje u uslovima kada NATO savez nije angažovan. Januara 2001. godine intezivira se saradnja NATO i elemenata već uspostavljene Evropske zajedničke sigurnosne i odbrambene politike, tako da, Generalni sekretar NATO-a i EU-a izmijenjuju službena pisma radi utvrđivanja obima saradnje i oblika „konsultacija i saradnje za pitanja od zajedničkog interesa povodom sigurnosti, odbrane i upravljanja kriznim situacijama“. Time su propisana i utvrđena dva obavezna sastanka EU i NATO ministara vanjskih poslova, i minimalno tri sastanka na tromjesečnoj bazi na nivou ambasadora Sjevernoatlantskog Vijeća i Političkog sigurnosnog odbora (NAC-PSC sastanci).^{xxiv} Također ustanovljeni su sastanci Vojnog vijeća (2 puta u tromjesečju), dok bi sastanci potčinjenih odbora bili redovno sazivani. Pariški samit iz 2002. godine, NATO je potvrdio predanost jačanju saradnje NATO i EU.

Deklaracija NATO-EU o evropskoj spoljnoj i odbrambenoj politici (Prag, 16. 12. 2002. godine) , je ponovo potvrdila EU pristup kapacitetima planiranja NATO-a za provođenje vlastitih vojnih operacija, te je ponovio sljedeća politička načela strateškog partnerstva:^{xxv}

^{xxii} Odnosi se zasnivaju na principima obostranog uvažavanja i specifičnosti dviju organizacija, kao i na odluci da Eurokorpus prihvati procedure NATO saveza radi omogućavanja bržeg uklapanja i operabilnosti u strukture ovog Saveza u slučajevima kad su snage Eurokorpusa potčinje NATO komandi.

^{xxiii} Komitet za političko-sigurnosna pitanja (The Political and Security Committee), čine ga nacionalni predstavnici ranga veleposlanika; Vojni komitet (The Military Committee), čine ga načelnici vrhovnih komandi; Vojni štab (The Military Staff), čine ga vojna lica koje su u radu odgovorne za praćenje sigurnosne situacije, za pružanje pomoći u stratejskom planiranju i održavanje veze s nacionalnim i multinacionalnim vojnim štabovima.

^{xxiv} Već 30. maja 2001. godine, u Budimpešti, na marginama ministarskog sastanka NAC (North Atlantic Council) došlo je i do prvog formalnog sastanka ministara spoljnih poslova država članica NATO i EU. Tek 5. februara 2001. godine, ovaj sastanak održava se u punom kapacitetu, ali države članice EU, Malta i Kipar, ne učestvuju na zajedničkim sastancima Političko-sigurnosnog komiteta i NAC-a, kad se na njima raspravlja o povjerljivim temama i dokumentima iz okvira djelovanja NATO-a, a što je posljedica protivljenja R Turske.

^{xxv} Nova strategija usvojena na NATO Samitu u Pragu mogla bi da predstavlja okosnicu obnove saradnje svih partnera u borbi protiv terorizma i širenja sredstava za masovno uništavanje, definisanih kao najveći izazovi 21. vijeka. Sve države članice su se tada složile da će učestvovati u borbi protiv terorizma kao i da će preduzeti niz novih mjera za zaštitu trupa NATO-a i teritorije Alijanse od mogućih raketnih napada ili prijetnje korištenja oružja za masovno uništavanje. U: Sofija Siriški, EU i NATO reforma transatlantskog partnerstva, MP 2, 2003, pp., 186-202.

- učinkovite konsultacije;
- jednakost i dužno poštovanje odlučivanja
- autonomija u EU i NATO-u;
- poštivanje interesa članica EU-a i NATO-a
- poštivanje načela Povelje Ujedinjenih nacija;
- koherentan, transparentan i međusobno poduprt razvoj zahtjeva zajednički vojnih sposobnosti obje organizacije.

Promjena koncepta odbrane teritorije u koncept mirovnih operacija (upotreba kapaciteta na velikim udaljenostima), napuštanje koncepta naoružanog naroda (obligatorno služenje vojnog roka), dovodi do promjene sigurnosti u smislu nove sigurnosne kulture. Sve su ovo novi zahtjevi stavljeni pred snage EU, koje imaju obavezu djelovati u okviru NATO-a. „U EU, 1.700.000 ljudi nosi vojnu uniformu, ali je od njih samo 170.000 vojnika sposobnih za borbene zadatke, dok je opet od njih, svega 40.000–50.000 vrhunski spremno za delikatne operacije koje podrazumevaju Peteburški zadaci. S druge strane, NATO snage za reagovanje sačinjene su prvenstveno od evropskih trupa. Otuda se jasno vidi da obje ove inicijative imaju samo jedan izvor snaga kojima se od evropskih vojski popunjavaju i NATO snage za reagovanje i borbene grupe EU.“^{xxvi}

U deklaraciji NATO-EU o Evropskoj sigurnosnoj i odbrambenoj politici, iz decembra 2002. godine, dvije su organizacije „pozdravile strateško partnerstvo između EU-a i NATO na polju upravljanja krizama, utemeljeno na zajedničkim vrijednostima, nedjeljivosti naše sigurnosti i odlučnosti u borbi s izazovima novog stoljeća.“ Ovo je važan momenat u definiranju pravaca djelovanja u odnosima NATO i EU. Ova deklaracija potvrđuje da je NATO ključ kolektivne odbrane članica, te da jačanje evropske uloge doprinosi vitalnosti Alijanse. Deklaracija naznačava šest načela ka kojima se zasnivaju strateški odnosi EU i NATO: partnerstvo; međusobne konsultacije, dijalog, saradnja i transparentnost; poštovanje interesa država članica EU i NATO; poštovanje principa Povelje Ujedinjenih naroda, kao i usaglašen, jasan i međusobno podsticajan razvoj vojnih sposobnosti zajedničkih objema organizacijama. Praktična saradnja i djelovanje NATO i EU, u polju kriznog menadžmenta jeste set sporazuma poznatiji kao „Berlin plus sporazum“.

4.1. Berlin plus sporazum

Sporazum su potpisali visoki predstavnik EU Havijer Solana i generalni sekretar Alijanse, Džordž Robertson 17. marta 2003. godine. Međutim njegova operacionalizacija bila je zaustavljena skoro 3 godine uslijed Tursko-Grčkih odnosa po pitanju obima uticaja članica NATO, koje nisu istovremeno članice EU na proces donošenja odluka vezanih za EU vojne operacije. Najznačajnija pitanja Berlin plus ugovora su: omogućavanje pristupa EU operativnom planiranju NATO-a; korištenje NATO vojnih kapaciteta i potencijala u operacijama pod vođstvom EU; korištenje Vrhovne komande savezničkih snaga u Evropi – SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers Europe) za operacije pod vođstvom EU.

Navedeni segment propisuje da se zamjenik vrhovnog komandanta savezničkih snaga u Evropi – DSACEUR može staviti na raspolaganje EU, kao glavni komandant neke operacije EU, a koja se izvodi u okviru Berlin-plus aranžmana; prilagođavanje sistema planiranja dbrane NATO, tako da snage budu na raspolaganju i za potrebe operacija pod vođstvom EU. U skladu sa Berlin plus Ugovorom, NATO je tokom 2005. godine uspostavio stalni tim za vezu u okviru Vojnog štaba EU, dok je 2006. godine, EU uspostavila ćeliju za planiranje u SHAPE-u. Ova dva elementa NATO-a i EU, imaju zadatak da osiguraju neometanu saradnju i komunikaciju na polju vojne saradnje između EU i NATO. Prva vojne operacija nastala na Berlin Plus aranžmanu bila je operacija Konkordija (Concordia) u Makedoniji, od 31. marta do 15. decembra 2003. godine, koja je naslijedila NATO-vođenu operaciju Saveznička harmonija (Allied

^{xxvi} Srđan Gligorijević, Bezbedonosna saradnja EU i NATO, Evroatlanska bezbednost, Evroatlanska revija sa., sn., sl.

Harmony).^{xxvii} Međutim, najveći vojni izazov za operaciju pod Berlin Plus ugovorom jeste misija EUFOR-a u BiH, pod nazivom Altea, koja je nsljedena NATO misija SFOR-a iz decembra 2004.godine.^{xxviii}

5. Novi strateški koncept NATO i EU

NATO lideri su usvojili Novi strateški koncept u novembru 2010. godine u Lisabonu, sa ciljem redefinisiranja uloge NATO-a u skladu sa novim sigurnosnim prijetnjama 21.stoljeća. Preambula ovog dokumenta ističe da će NATO nastaviti da igra jedinstvenu i krucijalnu ulogu u osiguravanju kolektivne odbrane i sigurnosti. Strateški koncept će voditi u sljedeću etapu evolucije NATO-a, kako bi nastavio da bude efikasan u promjenjenom svijetu, protiv novih prijetnji, sa novim sposobnostima i novim partnerima.^{xxix} Time se podrazumijeva da je EU jedinstven i važan partner za NATO. Ove dvije nadnacionalne organizacije dijele većinu svojih članova, a sve članice obje organizacije dijele zajedničke vrijednosti. NATO prepoznaje važnost jače i sposobnije odbrambene politike EU, i pozdravlja se stupanje Lisabonskog ugovora na snagu, koji će osigurati okvir za jačanje kapaciteta EU da odgovori na zajedničke bezbednosne izazove.^{xxx} Članice NATO-a koji nisu članice EU čine značajan doprinos ovim naporima (...) za strateško partnerstvo između EU i NATO njihovo učešće je ključno. NATO i EU mogu i treba da imaju komplementarne i uzajamno jačajuće uloge u održavanju međunarodnog mira i sigurnosti. U tom cilju NATO će da jača strateško partnerstvo sa EU u duhu uzajamne otvorenosti, transparentnosti, komplementarnosti i poštovanje autonomije i institucionalnog integriteta obje organizacije.^{xxxi}

Novi strateški koncept, priznaje autonomiju EU na polju sigurnosne i odbrambene politike. Vrijednosti i prijetnje koje tretiraju strateški dokumenti EU i NATO su komplementarne, a razlike su samo vidljive u postupcima upravljanja novonastalim prijetnjama i rizicima, što je objašnjivo obzirom da je NATO vojni savez, dok EU nije. Ukoliko i dođe do takvog preklapanja, postavlja se pitanje oblika budućeg zajedničkog djelovanja na svakom konkretnom slučaju. Ostaju mogućnosti da se djeluje koordinacijski ili subordinacijski kako predviđa Berlin Plus sporazum. To će i opredijeliti buduće kompleksne odnose EU i NATO, u smislu eventualnog rivalstva ili partnerstva. Ono na šta treba takođe obratiti pažnju jeste nepotrebno dupliranje struktura u ove dve organizacije. Prisutna je i polemika oko uspostavljanja borbenih grupa (Battle group) 2004. godine i njihove interoperabilnosti i kompatibilnosti sa NATO, te da li se radi o dupliranju snaga i zadataka sa NATO snagama za brzi odgovor (NATO Response Forces-NRF). Može se sa sigurnošću ustvrditi da su NATO i EU nerazdvojni partneri, i da su neophodni za očuvanja sigurnosti EU. Ono što je moguće postaviti kao pitanje jeste unapređenje njihove saradnje, na političkom nivou.

6. Zaključak

Evidentno je da NATO i EU prolaze kroz svojevrsne preobražaje nastale uslijed dinamike različitih odnosa na svjetskoj sceni. I kako je bivši generalni sekretar NATO Jap de Hop Shefer, kazao sigurnosno okruženje u 21. vijeku zahtijeva nov kvalitet u odnosima NATO i EU. To se uveliko potvrđuje nedavnom izjavom Jens Stoltenberg-a, sadašnjeg Generalnog sekretara NATO-a (26 Nov. 2015.) daje realnost da je knjiga-pravila evropske sigurnosti je zastarjela, da se mora modernizirati shodno današnjoj stvarnosti uz ponovno uključivanje Rusije. U današnjici koja je suočena sa nizom političkih i sigurnosnih izazova, definitivno postoji mjesto za NATO i EU sigurnosne kapacitete. Dalji razvoj Evropske sigurnosne i odbrambene politike će samo obogatiti i ojačati NATO sa jedne strane, dok će sa druge strane EU učiniti kredibilnim faktorom. Nejednaki identiteti NATO-a i odbrambene politike EU, kao njene sigurnosne komponente ukazuju nam na njihove eventualne buduće uloge na sceni internacionalne sigurnosti. Eksplicitna podjela posla između EU i NATO, ukazivala bi na razlike moći u korist NATO-a, tim prije što je NATO vojno-politički a EU još uvijek više političko-ekonomski savez, tako da bi u opertivnom smislu sigurnosni sektor EU bio NATO-v servis a ne partner. Time se pred EU postavlja pitanje uloge koju ona želi da ima na međunarodnom planu u smislu globalnog sigurnosnog aktera. Obzirom da članice EU

^{xxvii} Konkordiju je zamijenila EU policijska misija Proksima (Proxima).

^{xxviii} Misija EUFOR Altea ustanovljena je Rezolucijom Vijeća Sigurnosti UN-a 1575, od 22. Novembra 2004. godine, sa ciljem da osigura sprovođenje Dejtonskog mirovnog ugovora, kao i da doprinese uspostavljanju sigurnog okruženja u Bosni i Hercegovini

^{xxix} <http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>,

^{xxx} Ibid.

^{xxxi} Ibid.

nerado prenose suverene nadležnosti iz domena sigurnosti i odbrane na svoju kontinentalnu organizaciju, zajednička politika je još nepotpuno definisana i partikularna. Dosadašnja glavna odlika transatlanskih odnosa je bila usmjerena na sam način posmatranja globalnog sigurnosnog okruženja od strane SAD i zemalja članica EU. Suština tih pogleda će uveliko determinisati odnose NATO i EU. Međutim može se ustvrditi da dosadašnji put, trasiran različitim ugovorima i deklaracijama, dovesti do jedinstva ove dvije organizacije, ne samo kroz operativni već i kroz dio koji je zadužen za donošenje političkih odluka.

Ono što je bitno za Bosnu i Hercegovinu kao pretendenta za članstvo u obje organizacije jeste činjenica da će ulaskom u NATO uveliko biti ojačan sigurnosni položaj kroz mehanizme kolektivne sigurnosti. Također, kao članica EU Bosna i Hercegovina će pristupiti redefinisaju svoje vanjske politike, naročito na polju sigurnosti i odbrane. Sa tim u vezi biti će nužna prilagođavanja osnovnih propisa i politika iz domena sigurnosti i odbrane. Sve se to mora provoditi po principima kompatibilnosti i inoperabilnosti sa NATO i EU standardima. EU i NATO današnji trendovi poput Pametne obrane (Smart Defence) i združivanja i dijeljenja sposobnosti (Pooling and Sharing), neizostavni su elementi procesa pridruživanja. Ulaskom u NATO Bosna i Hercegovina će paralelno sa garantom kolektivne odbrane, preuzeti i odgovornost učešća u zajedničkom savezničkom odgovoru po čl. 5. Sjevernoatlantskog ugovora. *Sa druge strane proces integracije u EU otvorit će zahtjeve za uključivanjem u aktivnosti na području Zajedničke sigurnosne i odbrambene politike u okviru arhitekture EU.*

7. Literatura

Lopandić, D., & Janjević, M. (1995), *Ugovor o Europskoj uniji – od Rima do Maastrichta*, Beograd: Međunarodna politika, Pravni fakultet

Payne, K. (2001-2003), NATO Research Fellow, The European security and defence policy and NATO, BBC News Analysis and Research

Rohan, S. (2014), *The Western European Union*, New York and London: British Politics and Society, Routledge

Turčinović F. (2005), *Pravo Evropske unije*, Beograd: Megatrend univerzitet primjenjenih nauka

Vodič kroz Lisabonski Ugovor, (s.a.), British Embassy Sarajevo

Vodič kroz Evropsku Sigurnosnu i Odbrambenu Politiku, (2008) Francusko predstavništvo pri političkom i sigurnosnom odboru EU

WEU today (2000), Brussels, Belgium: WEU Secretariat- General

Gligorijević, S. (s.a.), *Bezbedonosna saradnja EU i NATO*, Evroatlanska bezbednost, Evroatlanska revija

Siriški, S.(2003), *EU i NATO reforma transatlanskog partnerstva*, s.l.:MP 2

Šegvić, S. & Belohradsky F. (2008), *Sigurnosno-obrambena politika EU*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45

House of Commons, Defence Committee (2007-08), *The Future of NATO and*

European defence, Nine report of Session

<http://ccvo.bos.rs>

www.eurocorps.org

<http://www.europa.eu>

http://www.forumbalticum.ee/inglise/konv7/bosch_i.htm

<http://www.nato.int>

Authors: (1) *Izudin Hasanović, PhD;* (2) *Enis Latić, LL.M.*

Institutions: (1) *Faculty of Law, University of Tuzla;* (2) *Ministry of Defense, B&H*

E-mail: *izudin.hasanovic@untz.ba; latic.enis@gmail.com*

RELATIONS OF THE EU AND NATO IN SECURITY AND DEFENSE POLICY

Abstract

Relations of the EU and NATO, expressed through the European Common Foreign Security and Defence Policy and agreements which are in force between these two organizations, showing a new era of cooperation and collaboration. EU, as an organization sui generis, has become a new security actor, which finally, with NATO Alliance and its resources, makes axle Euro-Atlantic and global security. The most concrete and the closest relations of cooperation are expressed through the Berlin Plus agreement, which essentially confirms fact that EU and NATO have a unique, if not even one armed apparatus, despite European development of its own capacities. Berlin Plus agreement is modeling Common European Security and Defence Policy, and first outputs of such a policy are reflected in implementation of Operation Concordia and Althea (EUFOR BiH), and establishment of the NATO HQ Sarajevo. In the context of Bosnia and Herzegovina, as a pretender for membership in both organizations, this approach to common security and defense policy, which is carried out by NATO resources, should not be a doubt or misconception that this policy of EU is something different and autonomous from NATO, or that such European approach is alternative for NATO. By joining the EU, and / or NATO, Bosnia and Herzegovina simultaneously becomes part of the unique security culture, interests and capacities. This paper will show relations EU and NATO in the context of global security and the common policies and the implications of such constellation to Bosnia and Herzegovina, as a state committed to membership in Euro-Atlantic integration.

Keywords: Bosnia and Herzegovina, the EU, NATO, Security, Security agreements, Security and Defence Policy